

36

KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI 2. CİLT

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

36.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
2. CİLT

02-06 HAZİRAN 2014
GAZİANTEP

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 3446-2
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No: 167-2

YAYINA HAZIRLAYANLAR
Dr. Haydar DÖNMEZ

Kapak ve Uygulama
Yusuf KOŞAR

ISSN: 1017-7655

Kapak Fotoęrafı: *Erksin GÜLEÇ*
2013 Yılı çağızlı Mağara Kazısı

Not : Kazı raporları, dil ve yazım açısından Klâsik Filolog Dr. Haydar Dönmez tarafından denetlenmiştir. Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

İsmail Aygl Ofset Matbaacılık
San. Tic. Ltd. řti.
Tel: 0312 310 59 95
ANKARA - 2015

YAYIN KURALLARI

Genel Müdürlüğümüzce her yıl düzenlenen “Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu’nda sunulan raporlar, bu yıl da kitap olarak basılacaktır. Gönereceğiniz rapor metinlerinin aşağıda belirtilen kurallara uygun olarak gönderilmesi, kitabın zamanında basımı ve kaliteli bir yayın hazırlanması açısından önem taşımaktadır. Bildirilerin yazımında kitaptaki sayfa düzeni esas alınarak;

- * Yazıların A4 kağıda, 13.5x19 cm.lik bir alan içinde 10 punto ile, satır aralığı 10 punto olacak şekilde, tirelemeye dikkat edilerek, Times New Roman fontu ile 10 sayfa yazılması,
- * Başlığın 14 puntoda bold ve satır aralığı 14 punto olacak şekilde yazılması,
- * Metinde ana başlıkların büyük harflerle ve italik, alt başlıkların ise küçük harflerle ve italik olarak yazılması,
- * Dipnotların metnin altında ve metin içinde numaraları belirtilerek, 8 puntoda satır aralığı 8 punto olacak şekilde yazılması,
- * Dipnot ve kaynakçada (bibliyografya) kitap ve dergi isimlerinin italik yazılması,
- * Çizim ve resim toplamının 15 adetten fazla olmaması, fotoğrafların CD’ye JPG veya TIFF olarak kaydedilip gönderilmesi, gönderilen resimlerin çözünürlüğünün en az 300 pixel/inch olması,
- * Çizimlere (Çizim:.....), resimlere (Resim:.....), haritalara (Harita:.....) olarak alt yazı yazılması ve kesinlikle levha sisteminin kullanılmaması,
- * Bildirilere, bütün yazarların mutlaka isim, unvan ve yazışma adresinin yazılması,
- * Metin çıktısı ile birlikte metnin mutlaka CD’ye yüklenerek gönderilmesi gerekmektedir, CD’deki metin ile metnin çıktısı uyumlu değildir. Aksi takdirde CD deki metin esas alınacaktır.

Yayınlanacak bildiri sayısının artması, kitapların zamanında basımını güçleştirdiğinden, bildirilerinizin sempozyum sırasında teslim edilmesi ya da en geç 1 Ağustos tarihine kadar, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Yayınlar Şubesi Müdürlüğü, 2. TBMM Ulus/ANKARA adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Yayın kurallarına uymayan ve geç gönderilen bildiriler kesinlikle yayınlanmayacaktır.

PUBLICATION INSTRUCTIONS

The papers presented in the International Symposium of Excavations, Surveys and Archaeometry will be published as before.

In order to complete a high-quality print in time, we kindly request you to send the paper texts in the format specified below:

1. Texts should be written in 10 pages on A4 paper, with Times New Roman and 10 type size within a space of 13.5x19 cm. Line spacing should be 10 points.
2. Heading should be written in bold with 14 typesize and with 14 points of line space. Main headings should be written with capitals, sub-headings with lower letters. Both types of headings should be written in italics.
3. Footnotes should be placed at the bottom of the pages, with their numbers indicated in the text. Footnote texts should be written with 8 type size and line space of 8 points.
4. Book and periodical titles in the footnotes and bibliography should be written in italics.
5. Total number of drawings and photos should not exceed 15. Photos should be either in JPG or TIFF format with at least 300 dpi solution and sent in a separate file.
6. Captions should be added to drawings (Drawing:), photos (Photo:) and maps (Map:). Plate system should not be used.
7. Authors must indicate their names, titles and contact information in their papers.
8. Digital text of the paper should be added to the print-out and both texts should be identical. Otherwise the digital version will be considered default.

As sudden accumulation of papers makes it difficult to complete printing in time, papers should either be submitted during the symposium or sent to the adress K lt r Varlıkları ve M zeler Genel M d rl  , Yayınlar Şubesi M d rl  , 2. TBMM Ulus/Ankara/T RK YE until the 1st of August.

The papers that fail to comply with those instructions or that are sent after the deadline will not be published on no account.

İÇİNDEKİLER

Mirko NOVÁK, Ekin KOZAL Sirkeli Höyük 2013 Yılı Çalışmaları	1
Akın ERSOY, Neslihan KAYA, Sibel SELÇUK, Volkan ESEN Antik Smyrna/İzmir, 2011-2013	17
Marc WAELEKENS, Julian RICHARD, Jeroen POBLOME, Ine JACOBS, Inge UYTTERHOEVEN, Hendrik ULEENERS, Roel VAN BEEUMEN, Peter TALLOEN, Johan CLAEYS, Ebru TORUN, Semih ERCAN The 2013 Excavations And Restoration Activities At Sagalassos	35
Aliye ÖZTAN 2013 Yılı Acemhöyük Kazıları ve Sonuçları	61
Roland R. R. SMITH, Esen ÖĞÜŞ Afrodisias 2013	73
S. Yücel ŞENYURT, Atakan AKÇAY, Yalçın KAMIŞ Ovaören 2013 Yılı Kazıları.....	101
Engin AKDENİZ, Mustafa Kemal ŞAHİN, Aydın ERÖN 2013 Yılı Akhisar-Thyateira Antik Kenti ve Hastane Höyüğü Kazısı.....	121
Ömer ÖZYİĞİT 2013 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları	139
V. Belgin DEMİRSAR ARLI İznik Çini Fırınları Kazısı 2013 Yılı Çalışmaları.....	165
Marcella FRANGIPANE, Francesca BALOSSİ RESTELLI, Hülya ÇALIŞKAN AKGÜL Arslantepe'de 2013 Yılı Kazı Sezonu: İlk Tunç I ve Geç Kalkolitik Tabakalarının Yeni Buluntuları.....	177
Latife SUMMERER, Ferhat ÇEVİK Pompeiopolis 2013 Yılı Kazı Çalışmaları	191
Aynur ÖZFIRAT Bozkurt Kurgan Mezarlığı Kazısı (2007-2013).....	209
Ayla SEVİM EROL, Alper Yener YAVUZ 2013 Yılı Çorakyerler Kazısı	227

Ian HODDER, Serap ÖZDÖL 2013 Çatalhöyük Kazıları	253
Erkan KONYAR, Can AVCI Eski Van Şehri Kalesi ve Höyüğü Kazıları 2013 Çalışmaları.....	265
Sevinç GÜNEL Çine-Tepecik 2013 Yılı Kazıları	287
Masako OMURA Yassihöyük Kazıları 2013	301
Erksin GÜLEÇ, İsmail ÖZER, Mehmet SAĞIR, Ayşen AÇIKKOL YILDIRIM, İsmail BAYKARA, Serkan ŞAHİN 2013 Yılı Uçağızlı Mağara Kazısı	313
Serdar AYBEK, Ali Kazım ÖZ, Aygün EKİN MERİÇ Yılmaz BALIM, Burak ARSLAN Metropolis Kazısı'nda 2013 Yılı Çalışmaları	325
K. Aslıhan YENER, Murat AKAR Aççana Höyük/Antik Alalah Kenti 2013 Yılı Çalışmaları	347
Guido ROSADA Tyana-Kemerhisar (Bor-Niğde) 2013 Yılı Kazısı Raporu.....	359
Felix PIRSON, Martin BACHMANN, Burkard EMME, Arzu ÖZTÜRK Pergamon - 2013 Yılı Çalışmaları.....	373
Nurettin ARSLAN, Beate BÖHLENDORF-ARSLAN, Caner BAKAN, Mehmet AYAZ Assos Kazısı 2013 Yılı Çalışmaları	393
Nicholas CAHILL Sardis 2013	413
K. Serdar GİRGİNER, Özlem OYMAN-GİRGİNER, Hayriye AKIL, Mehmet CEVHER, İlkay AKLAN, M. Cem FIRAT 2013 Yılı Tatarlı Höyük Kazısı	431
Zafer DERİN, Tayfun CAYMAZ, Gülnur SÜMER İzmir'in Prehistorik Yerleşim Alanı-Yeşilova Höyüğü 2013 Yılı Çalışmaları.....	447

Helga BUMKE, François BERTEMES, Hüseyin CEVİZOĞLU, Elgin von GAISBERG Didyma 2013	467
L. D'ALFONSO, N. HIGHCOCK, A. LANARO, A. MATESSI, B. TOMASSINI PIERI, M. TEKTAŞ, A. TRAMER Kınık Höyük (Niğde), 2013 Yılı Kazısı	489
Ertekin M. DOKSANALTI, Deniz SEVMEN, İbrahim KARAOĞLAN, L. Ufuk ERDOĞAN, Christine ÖZGAN Knidos Kazı ve Araştırmaları: 2012–2013.....	517
Sevil GÜLÇUR, Yasemin YILMAZ, Pınar ÇAYLI, Işıl DEMİRTAŞ Güvercinkayası 2013 Kazısı Ön Rapor	547
B. Yelda OLCAY UÇKAN, Seçkin EVCİM Olympos Kazısı 2013 Yılı Çalışmaları	563
Kaan İREN, Handan YILDIZHAN Daskyleion 2013 Yılı Kazı Çalışmaları.....	577
Sabine LADSTÄTTER Efes 2013	601
Philipp NIEWÖHNER Milet 2013 Yılı Çalışmaları	617
Bahadır DUMAN, H. Hüseyin BAYSAL Tripolis 2. Sezon Kazı ve Restorasyon Raporu: 2013	633
Zeliha DEMİREL GÖKALP 2013 Yılı Amorium Kazısı.....	651
Nuran ŞAHİN, Elçin DOĞAN GÜRBÜZER, Onur ZUNAL, Cennet PİŞKİN AYVAZOĞLU, Gülşah GÜNATA, Hüseyin DOĞAN, Cüneyt BALABAN Klaros 2013	669
Ali Umut TÜRKCAN 2014 Eskişehir, Kanlıtaş Höyük Kazı Çalışmaları	685

İZMİR'İN PREHİSTORİK YERLEŞİM ALANI YEŞİLOVA HÖYÜĞÜ 2013 YILI ÇALIŞMALARI

Zafer DERİN*
Tayfun CAYMAZ
Gülnur SÜMER

İzmir, Bornova İlçesi, Karacaoğlan Mahâllesi, Yeşilova Höyüğü kazı çalışmaları 02.07.2013 - 02.09.2013 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

Yeşilova Höyüğü kazısı İzmir'in Prehistorik yerleşimini ortaya çıkartmayı, bilim ve topluma sunmayı hedefleyen, kazıyla birlikte birçok faaliyet ve projeyi de içeren bir çalışmadır. 2013 yılı çalışmalarında kazının ana sponsoru olan Bornova Belediyesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ege Üniversitesi Rektörlüğü, Edebiyat Fakültesi, İl Özel İdaresi, Karacaoğlan ve Yeşilova Mahalleleri Kültür ve Dayanışma Derneği ve kazı ekibimize içten teşekkür ederim¹.

KAZI ÇALIŞMALARI

Yeşilova Höyüğü kazıları, çalışma programına uygun olarak Yeşilova Höyüğü üzerinde üç ayrı alanda (IIa-IIb-III No.lu alanlar) ve Yassitepe'de (VI) olmak üzere 4 alanda gerçekleştirilmiştir. (Plan, Çizim:1)

* Yar. Doç. Dr. Zafer DERİN, Ege Üniversitesi Edebiyat Fak.Arkeoloji Böl. Bornova-İzmir/TÜRKİYE.

Dr. Tayfun CAYMAZ, Narlı Mah. Ferit Alnar Sok. Mir Apt. No.9 D.8 Narlıdere-İzmir/TÜRKİYE.

Dr. Gülnur SÜMER, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Böl. Bornova-İzmir/TÜRKİYE.

- 2012 yılı kazı çalışmaları başkanlığımız altında; Dr.Tayfun Caymaz (Kazı Başkan Yardımcısı), Ar. Gör. Dr. Gülnur Sümer, Ozan Şahin (Arkeolog), Burcu Yılmaz (Restoratör), Merve Hepiyiler, Cahide Gizem Tırlı, Nergis Gürses, Ufuk Doğangül, Şahin Menteşe, Özlem Vatansever, Merve Gölcü, Şebnem Kutlubay, Yunus Emre, Sefa Aksoy, Muhammet Balcı, Yiğit Ersöz, Dilara Çolak, Merve Tuncer, Elçin Günay, Sibel Ayırkan, Burçin Uğurdan, Asiye Toprak, Yüksel Duygu Karanfil, İrem Şahin, Aybüke Nacar, Elif Eryılmaz, Özge Nesritürk, Büşra Kaygın, Seyit Kaya'dan oluşan ve kazıya farklı zamanlarda katılan 30 kişilik bir ekip ile gerçekleştirilmiştir. Ekibimize Bakanlık temsilcisi olarak katılan Aydın Arkeoloji Müzesi'nden Arkeolog Handan Özkan'a katkıları nedeniyle teşekkür ederiz.

Çalışmalar Yeşilova Höyüğü'nün merkezinde I9 b-d, J7c,d, J6c,d, J-K16-17 (Çizim: 1), plan karelerde yürütülmüştür.

Ila Alanı

I9d, J9b ve J9d karelerinde yapılan çalışmalarla Ila ve IIB alanlarındaki açmalar birleştirilmiştir. Burada III1a tabakasında E7 mekânının kuzey kısmına ait taş temel kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Bu kalıntılar, dik açılı bir köşede birleşen iki duvara aittir. Kuzey duvarı 7.00 m., batı duvarı ise 3.00 m. uzunlukta korunmuş durumdadır. Yapının duvarları tek sıra taşlarla yapılmış yaklaşık 0.40-0.50 m. kalınlığındaki taş temeller üzerine oturtulmuştur. Duvarların belli bir seviyeye kadar pise tekniğinde, bloklanmamış ve levhâlar hâlinde dökülmüş kerpiçlerle perde duvar niteliğinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Kerpiç çamuru çok bol miktarda saman içermektedir.

İç kısımdaki yoğun yanmış kerpiç yığıntısından yapının yangınla tahribat görmüş olduğu anlaşılmaktadır. Ortaya çıkarılan taş temellerin bir kısmı da tahribat görmüş durumdadır. Buna rağmen 17.30 metre seviyesinde düz sayılabilecek bir tabana ve diğer yapılar gibi yaklaşık 8-9 metre uzunluğunda duvarlara sahip büyük bir mekân olduğu anlaşılmaktadır.

Mekânın güneybatı köşesinde öğütme taşları, yaklaşık orta kesiminde bir grup kap parçası ortaya çıkarılmıştır. Keramiğin dışındaki buluntuların arasında, biri Ana Tanrıça bacağı biçiminde iki adet pişmiş topraktan kepçe sapı parçası dikkat çekmektedir. Biri ip delikli iki kepçe sapı da J9d karesinde bulunmuştur.

Yeni mekânla birlikte II No.lu alan içinde ortaya çıkarılan yapıların sayısı yediyi bulmuştur. (Resim: 1) Bunların kuzey-güney doğrultusunda oval bir hat üzerinde dizildikleri görülmektedir. Dikdörtgen plânlı ve bağımsız olan bu yapıların arasındaki mesafeler 1.00-5.00 m. arasındadır. Bunların tamamı taş temel üzerine, çatısı ağaç direklerle desteklenerek duvarları pise tekniğinde blok çamur blokları ile inşa edilmiştir.

J9c karesinde yapılan çalışmalarda Neolitik III 1a'nın yanı sıra 1b ve 1c tabakalarına da inilmiştir. Burada III 1a'na ait taş kümeleri mimarî bir bütünlük göstermemektedir. Bu tabakanın üst seviyelerinde tamamı çeşitli renklerde çakmaktaşıdan yontma taş buluntuların fazlalığı dikkat çekmektedir. Komşu karelerin aynı seviyelerinde de benzer oluşum gözlenmiştir. J9c karesi III 1a tabakasında ufak baltalar ve öğütme taşları başlıca diğer buluntuları oluşturmaktadır. III 1b tabakası, yaklaşık 3.00x1.00 m. boyutlarında korunmuş taş döşeme ile temsil edilmektedir. Bu tabakada ufak balta, kemik bız ve sap, keramik ağırlık ve ezme taşları ele geçirilmiştir. Bunların dışında ele geçirilen pişmiş topraktan bir heykelcik ya da insan biçimli kaba ait 7.30 cm. uzunluğundaki ayak parçası kayda değer bir buluntudur. III 1c tabakasında derinleşmeden çalışmalara son verilmiştir.

Her üç tabakada keramik aynı karakterdedir. Kırmızı yüzeyli ve iyi pişmiş bu keramikte, depolama kapları önemli yer tutmaktadır.

IIb Alanı

Bu alandaki çalışmalar, E4 ve E5 yapılarının doğusundaki J7c-d, J6c-d karelerinde yürütülmüştür. J7c karesindeki çalışmalarda 17.00 m. civarında bir fırına ait kalıntılar ortaya çıkarılmıştır.

E4 yapısının hemen doğusunda, E5'in kuzeyinde yer alan fırın dıştan 0.90 x 1.00 metre, içten içe 0.70x0.60 ve ağız açıklığı 0.45 metredir. Duvarları dökme kerpiçle yapılmış, içten ve dıştan çamurla sıvanmıştır. Ağız kısmında duvar kenarları, keramik parçaları da kullanılarak yuvarlaklaştırılmıştır (Resim: 2).

Fırının kuzeye bakan ağzının hemen önünde bir küpün alt kısmı yer almaktadır. 0.50 metre çapındaki karın kısmından kırılmış küp, fırınla ilgili olarak depolama kabı şeklinde kullanılmış olmalıdır. Fırın ağzının hemen batısında, yanında kerpiçten ufak bir platform, bunun yakınında kırık durumda küçük bir kap, fırının sağ arka kısmında yine bazı kaplar ve bir öğütme taşı parçası yer almaktadır. Fırının üzerinde 3.00x2.00 m.lik bir alanı kapsayan yanmış kerpiç yığnında, akik (?) kolye tanesi, pişmiş topraktan küresel nesne

(?), elma formu tezgâh ağırlıkları, 2 adet kemik bileği taşı, perdah taşı, öğütme taşı ve balta ele geçirilmiştir.

J7c karesinde ele geçirilen diğer bir önemli buluntu, pişmiş topraktan bir heykelciğin baş kısmıdır. Gövdeye yakın bölümünden kırılmış bu parçada, başın üst bölümü de kırık ve eksiktir. Korunan uzunluğu 0.05 m.dir. Kırmızı yüzeyli parçada, boyun uzun ve kalın olup, ense başa düz bir şekilde bağlanmaktadır. Çene, boyundan ufak bir çıkıntı hâlinindedir. Burun kırık ve eksiktir. Çok hafif bir kabartma ve çizgiyle belirtilen ağız, oldukça ufaktır. Kaş ve badem şeklindeki göz çevreleri, kazımayla, gözler kabartma iki yuvarlakla belirtilmiştir. Yine kabartmayla ifade edilen kulaklar, göz hizasından yukarıda yer almaktadır.

J7d ve J6c karelerinde sürdürülen çalışmalarda, E5 yapısının doğu kesimine ait duvarlar ortaya çıkarılmıştır. Yapının kuzeydoğu köşesi, yakın zamana ait 2.00 m. çapında bir kuyu tarafından tahrip edilmiştir. Yaklaşık 1.00 m. derinleştirilerek araştırılan kuyuda, at nalı, tuğla ve sırlı testi gibi buluntular ele geçirilmiştir. Bu nedenle Neolitik tabakaların içine açılan bu kuyunun yakın dönemimiz içinde kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Kuyunun dışında yapının doğu duvarına ait sadece 2.00 m.lik bir kısım korunmuştur. Güney duvarına ait korunan kısım ise 3.50 m. uzunluğundadır. Yapının güneydoğu köşesi de tahribata uğramış durumdadır. Bununla birlikte mevcut veriler, 10.00x9.50 m. boyutlarında bir binayı ortaya koymaktadır. Yapının kuzeydoğu kesiminde iki bölme/odacık yer almaktadır. Bunlardan kuzey duvarı önündeki küçük bölme 0.80 m. genişlikte olup tabanı yassı taşlarla düzgün şekilde döşenmiştir. Döşemenin 0.80x0.70 m.lik kısmı korunmuş, doğu kısmı kuyu tarafından ortadan kaldırılmıştır. Bu bölme önceki yıllarda E4 yapısının doğu duvarının ortasında duvara bitişik olarak ortaya çıkarılan fırın ile benzerlik göstermektedir.

Fırının tek sıra taş temelli güney duvarı 0.10-0.15 m. kalınlığındadır. Fırının birçok yapıda görülenin aksine mekânın içinde kuzeydoğu köşesine yapıldığı, bu şekilde aynı alanda ikisi mekân içi biri mekân dışı üç fırının bulunduğu anlaşılmıştır. Fırının güneyinde 1.50 m. genişliğe sahip bu bölmede çok sayı-

da kabın, taş ve kerpiç yıkıntısının altında kırılarak dağıldığı görülmektedir. Bu bölmeyi güneyden kapatan duvar, binanın ana duvarlarıyla aynı kalınlıktadır (0.70-0.80 m.). Batı kesimi de tahribata uğrayan duvarın korunan uzunluğu 2.50 m.dir. Yapının güneydoğu kesiminde ufak taşlarla yapılmış bir döşemeye ait kalıntılar görülmektedir. Bunun hemen güneyinde ele geçirilen öğütme taşları, baltacık, çekiç olarak kullanılmış boynuz, yontma taştan delici âlet gibi buluntular, bu kesimin işlik olabileceği izlenimini vermektedir.

Güney duvarının hemen dışında kap kırıkları ve ufak taşlar içeren bir küme saptanmıştır. Aynı tipte bir buluntu alanı doğu duvarı ekseninin dışında da yer almaktadır. Bu alanda dilgicik ve delgi gibi çakmaktaşı âletlerle baltacık ve kemik sap ele geçirilmiştir.

Yeni veriler, 5 numaralı evin, doğu kesimde bölmeler içermesi bakımından E4 ile benzer bir plâna sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer yandan bu yapıların 10.00 metreye varan uzunluklarıyla büyük yapılar olduğu anlaşılmaktadır. Her iki yapı da bir yangınla tahribata uğramıştır.

III No.lu Alan

Yeşilova Höyüğü'nün tabakalarını kontrol etmek amacıyla III No.lu alan içinde yer alan J16c, K16a, K17b ve J17d karelerine ait bölümde kesit ve sondaj çalışmalarına 2013 yılında da devam edilmiştir. Bu yılki çalışmaların ilerleyen safhasında alan daraltılmış ve 3.5x3 m.lik bir alanda ana toprağa kadar inilmiştir. Tanımlanan alan, Yeşilova Höyüğü'nde bilinen Neolitik Dönem tabakalarının tamamını içermektedir. Bunlardan ilk üç tabaka (III 1-3) geçen sezon kazılmıştır. Bu yıl III 4 tabakasından ana toprağa uzanan kültür dolgusunun tamamı araştırılmıştır.

Dar bir alanda çalışılması nedeniyle mimarî bulguların çok az tespit edildiği III 4-8 tabakalarında yangın ve taban izlerini içeren tabakalar daha çok keramik bulguları ile tanımlanmaktadır. III 4-8 keramiği, geç dönem keramiğinden özellikle yüzey renkleri bakımından farklıdır. Bu keramikte sarımsı kırmızı/turuncu, açık sarı, pembe ve kahvemsı kırmızı ve kahverengi yaygındır. Hamur genelde temiz olup kaplar iyi pişirilmiştir. Dik boyunlu çömlekler, hafifçe daralan ağızlı çömlekler ve düz ya da hafif s-kenarlı çanaklar ve en

yaygın formlardır. Geç tabakalara özgü geniş sığ çanak, pervaz ağızlı büyük çömlek gibi formlar bu tabakalarda görülmemektedir. III 4 tabakasında açık sarı yüzeyli bir çömlek parçasında kazıma bezeme yer almaktadır. Bunun dışında bezemeli parçaya rastlanmamıştır.

Yontma taş buluntular, kazılan alanın boyutları küçük olması karşın önemli miktarda yontma taş âlet ele geçirilmiştir. Daha çok dilgi ve dilgicik parçalarıyla yongaları içeren buluntuların çok büyük kısmı çakmaktaşındandır. Kemik âletler geç tabakalara nazaran oldukça fazladır. En çok bız ve spatula parçalarına rastlanmıştır.

Küresel formlu sapan taşları az rastlanan, avuç içine sığacak boyutta ezme taşları ise, sık rastlanan buluntular arasında yer alır. Taş kap parçaları, biri dışbükey, diğeri çift konik formlu iki ağırşak, biri lâcivert, diğeri krem renkli taştan yapılmış iki kolye tanesi ve iyi perdahlanmış bir baltacık, diğer buluntuları oluşturmaktadır.

Sonuçta, 2013 sezonunda Yeşilova Höyüğü merkezinde yapılan kazılarla, III 1a tabakası yatay, Erken Neolitik tabakalar ise derinlemesine araştırılmıştır². Bu çerçevede III No.lu alandaki Neolitik tabakalaşma hakkında daha önceki yıllarda yapılan tespitler doğrulanmıştır. Buna göre;

-
- 2 I. Kültür Katı
A.Bizans-Roma (M.Ö. 10 - M.S. 290)
B.Demir Çağı (M.Ö. 1050)
C.Tunç Çağı
1.Geç Tunç Çağı
2.Orta Tunç Çağı
3.Erken Tunç Çağı ..a,b,c,d,e,f,g,h
(M.Ö. 3020-2830)
II.Kültür Katı (Kalkolitik)
Orta Kalkolitik... a,b (M.Ö. 4340-4230)
III.Kültür Katı (Neolitik)
1 a,b,c,d,e,f..
2Neolitik III (M.Ö. 6000-5730)
3
4
5.....Neolitik II (M.Ö. 6250-6060)
6
7 (M.Ö. 6490-6250)
8.....Neolitik I

- Alüvyal dolgulardan oluşan ana toprak üzerindeki ilk yerleşim, iyi nitelikli keramik yapımını bilen topluluklar tarafından kurulmuştur.
- Bu toplulukların taş, yontma taş ve kemik âlet yapımında da ileri seviyelerde oldukları anlaşılmaktadır.
- Karakteristik kültür öğeleri, izleyen altı evrede de korunmuş görünmektedir.
- Bununla birlikte bu yerleşimlerin mimarî yapısı hakkında yeterli bilgi yoktur. Bunun için daha geniş alanlarda kazı yapılmasına ihtiyaç vardır.
- III 2 tabakasında Neolitik yaşamın yeni kültür öğeleri kazandığı, bunların III 1 tabakasında hâkim hâle geldiği görülmektedir.
- IIb alanındaki sondaj çalışmaları bu dönemin uzun ve çok safhâlı olduğunu ortaya koymaktadır. Son Neolitik yerleşimin (III 1a) oldukça geniş bir alana yayıldığı hem kazı, hem de sondaj çalışmalarından anlaşılmaktadır.
- Kuzeyden güneye bir yay gibi uzanan evler dizisi, bu son safhaya aittir (III 1a). Evlerin içinde ve çevresinde öğütme taşlarının ve depolama kaplarının çokluğu, bu dönemde tarımsal üretimin büyük ölçüde arttığını ortaya koymaktadır.
- Kırmızı yüzeyli ve çok iyi/sert pişirilmiş keramik, bu dönemin karakteristiğidir. Keramik üretimindeki artış ve gelişmeye karşın, kemik âlet ve taş kap yapımı eski önemini kaybetmiş görünmektedir.

VI No.lu Alan Yassitepe

Yassitepe 2013 yılı kazı çalışmalarına 4 Temmuz 2013 tarihinde açma temizliği ve çevre düzenlemeleriyle başlanmıştır. Çalışmalar alanın H 17, H 18 ve H 15 d' de bulunan test açmasında yürütülmüştür (Resim: 3).

Öncelikli çalışmalar H 17 karesinde 18.30 seviyesinden yüzey temizliği ile

başlanmıştır. Yüzeyde bulunan inşaat döküntüleri sebebiyle 18.30-18.20 m. seviyeleri arasında geç ve erken dönemlere ait karışık malzemeler gelmiştir. Bu seviyelerde toprak nemsiz, açık kahverengi tonlarında ve özellikle batıya doğru çok sert olduğu görülmüştür. 18.20 m. seviyesinden aşağı inilmeye başlandığında, toprağın rengi kısmen koyulaşmış sertliği azalmış ve kazılan karenin doğusuna doğru gidildikçe toprağın nem oranı artmıştır. Üst seviyelerde genel olarak görülen kahverengi tonlardaki karışık dönemlere ait keramikler, bu seviyeden itibaren koyulaşmaya başlamıştır. Mal özellikleri şeklinde görülmeye başlanmıştır. Bu seviyeden itibaren ETÇ I mal özelliklerinin yoğun olduğu, IC3a tabakasına geçilmiştir. Genel olarak koyu yüzlü içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanak parçaları tespit edilmiştir. Bunların dışında üç ayaklı kaplar, gaga ağızlı testi ve maşrapalar, karından kulplu basık boyunlu çömleklerin yoğun olduğu gözlenmiştir (Resim: 4).

18.10 – 18.00 m. seviyeleri arasında kazılan karenin batı kesitinin tam ortasından doğuya doğru 4.80 m. uzunluğunda iki sıra taş örgülü 30-35 genişliğinde bir taş duvar ortaya çıkarılmıştır. Bu duvarın doğu ucundan güneye doğru aynı özellikte 2.25 m. uzunluğunda devamı bulunmuştur. Mekânın, önceki yıllarda ortaya çıkarılan 1,2,3,4,5 ve 6 No.lu kuzeydoğu ve güneybatı yönlü uzanan mekânlarla aynı doğrultuda olduğu gözlenmiştir. Bu çıkartılan uzun duvarın güneydeki bölümüne 7, kuzeydeki bölümüne 8 No.lu mekân numaraları verilmiştir. 18.00 – 17.80 m. seviyeleri arasında 8 No.lu mekânın güney duvarı boyunca bir kısmı tüme yakın durumda çeşitli formlarda keramikler ele geçirilmiştir. Bu keramikler içindeki koyu yüzlü üç küçük ayağı olan silindirik tarzda bir *pyxis* tüm olarak bulunmuştur. Bunun dışında kapak, üç ayaklı çanak, karından kulplu boyunlu çömlek, gaga ağızlı testi içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanak, basit ağız kenarlı çanak bu grup içinden gelen kap formları olarak tespit edilmiştir. Mekânın güneybatı köşesinden kuzeydoğuya doğru yaklaşık 1.50 m. uzunluğunda parçalanarak yayılmış pithos parçaların altından toprağa gömülü durumda ağız seviyesi 17.90m. olan tüm bir *pithos* çıkmıştır. *Pithos*un ağız genişliği 0.55 m. boyun genişliği 0.35 m.

10 Ayrıca konu ile ilgili bkz: Trémouille,M.C. 2013: 409-410; Forlanini,M. 2013: 1 vd.

gövde genişliği 0.63 ve derinliği 1.20 metredir. *Pithosun* içinde dama tahtası ve zikzak bezemeli bir adet minyatür gaga ağızlı kaliteli bir kap ele geçmiştir. *Pithosun* dip toprağı küllü bir şekilde gelmiş ve bu topraktan örnekler alınmıştır. Alanda taban seviyesinde gömülü olarak bulunan diğer *pithos* ise H 17 c karesinin güneybatısında yer almaktadır. Boyun kısmı parçalanmış gövde genişliği 0.80 metredir. H 17 karesinin genel seviyesi 17.80 m.de bırakılmıştır. Yangından dolayı bu seviyede toprak rengi kırmızıdır.

Çıkan buluntuların içinde en yoğun grup keramik daha sonra DHK, kemik ve yontma taş âletler gelmektedir. Küçük buluntu olarak çift konik gövdeli koyu yüzü ağırşakların yoğunluğu dikkati çekmektedir. 8 No.lu mekânda diğer mekânlardan daha fazla keramik parçası ele geçirilmesi ve çıkan kapların yaklaşık %50'sinin minyatür olması dikkati çekmektedir.

H 17 karesi kazıldıktan sonra çalışmalar H 18 karesinin tamamından 18.00m. seviyesinden ve H 15 d karesinde bulunan test açmasında 16.40 m. seviyesinden devam edilmiştir. H 18 karesinde IC3a tabakası eğime bağlı olarak H 17'den yaklaşık 0.30m. daha alttan başlamaktadır. Genel olarak 18.00-18.70m. seviyeleri arasında toprak nemsiz, açık kahverengi tonlarda ve çok sert yapıdadır. 18.70m. seviyesinden aşağı inilmeye başlandığında toprak yumuşamaya ve rengi koyulaşmaya başlamaktadır. Üst seviyelerde erken ve geç dönem malzemeleri karışık olarak ele geçirilmiştir. Bütün seviyelerde ele geçirilen buluntular içinde en yoğun grubu keramikler oluşturur. Daha sonra deniz hayvan kabuğu, kemik ve yontma taş âletler şeklinde gruplanmaktadır.

17.70 m. seviyesinde açmanın doğu kesitine boylu boyunca paralel uzanan üç sıra taş örgülü 9 No.lu mekânın duvarı ortaya çıkartılmaya başlanmıştır. 9 No.lu mekân duvarının güney ucunda, kuzeydoğu güneybatı yönünde kesen bir üst evreye ait daha büyük taşlarla iki sıra hâlinde örülmüş bir duvar mevcuttur. Bu büyük taş döşeli duvarın batısında at nalı biçimli bir tandır veya ocak bulunmaktadır. 9 No.lu mekân duvarının batıda yan yana sıralanmış parçalanmış hâlde üç adet *pithos* mevcuttur. En güneyde bulunan *pithosun* içinden ve çevresinden gaga ağızlı testi parçaları elde edilmiştir. Bunlardan bir tanesi küçük boyutlarda açık kahverengi olup diğerleri daha büyük bo-

yutlarda ve koyu yüzlüdür. Bu *pithos*un içinden ayrıca açık kahverengi tonlarda içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanak, diğer *pithos*lar çevresinde ise dip delikli içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı bir çanak, bir adet koyu yüzlü minyatür kap bir adet de kızıl kahve tonlarda gaga ağızlı testi ele geçirilmiştir.

Açmanın b karesinin doğu yarısında kuzey-güney yönlü 2.40 m. uzunluğunda bir duvar mevcut olup bu duvarın kuzey ucundan batıya dönen 1.78 m. uzunluğunda bir devamı vardır. Bu mekânın taşları iri ve iki sıralıdır. Bu mekân daha üst evreye ait olduğu düşünülmektedir. Bu mekânın kuzeyinde hilâl şeklinde kırılarak yayılmış *pithos* parçaları mevcut olup bu döküntüyle duvar arasında ağız kenarı tam bir *pithos* bulunmaktadır. Bu mekânın ve *pithos*ların seviyesi 17.70 m. ve 17.60 m. arasındadır. Bu mekânın doğusunda daha küçük taşlarla örülmüş iki sıralı yaklaşık 3.00 m. uzunluğunda bir duvar bulunmuştur. Bir diğer önemli buluntu grubu ise açmanın kuzeybatı bölgesinde bulunan keramik grubudur. Bu grup kuzeydoğu güneybatı yönlü uzanmakta olup genel ortalama seviyesi 17.50 m.dir. Bu grubun içine dikkati çeken kap, kantharos formunu andıran çift kulplu yüksek kaideli küçük boyunlu çömlektir. Ayrıca bu katta açmanın a karesinde 17.30 m. seviyesinde ilk kez pişmiş topraktan yapılmış kaşık ele geçirilmiştir. Açmanın a ve b kareleri 17.30 m. seviyesine indirilmiş, c ve d kareleri ise 17.40 m. seviyesinde bırakılarak buradaki çalışmalar son bulmuştur.

H 18 açması ile aynı zamanda kazılan H 15 d’de bulunan test açmasında başlangıç olarak 17.12 m.ve 16.40 m. seviyeleri arasında bulunan taşların temizliği ile yapılmıştır (Resim: 5). 16.40-16.30 m. seviyeleri arasında kazılan alanın ortasında kuzey-güney doğrultulu büyük taşlarla iki sıra hâlinde örülmüş yaklaşık iki metre civarındaki taş duvar ve küllü katman ile IC3 e’den IC3 f tabakasına geçirmiştir. Bu seviyeler arasında açmanın güneybatı köşesinden bir adet ayak biçimli taş mühür ele geçirilmiştir (Resim: 6). Erken örneklerine Höyücek’in Kalkolitik tabakalarında da rastlanan ayak ya da çizme şeklindeki mühürler genellikle Tarsus, Konya Kara Höyük, Küllüoba ve Karataş’ın ETÇ III’ tabakalarında ele geçirilmiştir³. Yassitepe mührü bu türün en erken

3 Warner J.1994: *Elmalı-Karataş II, The Early Bronze Age of Karataş*, Bryn Mawr College, Pl. 187:a

örneklerden birini oluşturmaktadır. Mührün ele geçirildiği IC3f tabakası CO 14 sonuçlarına göre M.Ö. 3020-2900 yıllarına tarihlenmektedir.

15.60 m. seviyelerinde açmanın kuzey ve güney kesitlerine bitişik alanda doğu-batı doğrultulu iki sıra taş örgülü duvarlar bulunmuştur. Bu duvarların seviyesinde açmanın genelinde çıkan küllü katmanlar tabakayı I C3f'den IC3 g'ye indirmiştir. Açmanın genelinde seviye 15.50 m.de bırakılarak çalışmalar son bulmuştur. Test açmasının buluntuların büyük çoğunluğunu keramikler oluşturmaktadır. Keramikler perdeli koyu yüzü iyi pişmiş mal özellikleri göstermektedir. Hâkim form içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanak parçalarıdır. Bunlara ek olarak basit ağız kenarlı, üç ayaklı kap parçaları ve gaga ağızlı testiler ele geçirilmiştir. Kemik, DHK ve yontma taş âletlerin yoğunluğu az olup bunlar arasında kayda değer bir buluntuya rastlanmamıştır. 2012 kazı çalışmalarında çıkarılan, fakat içi boşaltılmayan H 15 c'de bulunan boynu kırık *pithos*un içi boşaltılmıştır. İçerisinde kabın kendi kırıklarından oluşan çok sayıda keramik ve *pithos* parçası ele geçirilmiştir. Ayrıca bir adet ağız kırık gaga ağızlı testi ve çift konik gövdeli ağırsak bulunmuştur. *Pithos*un oldukça yanmış olup siyah tonlardaki dip toprağından örnekler alınmıştır.

Yassitepe'de IC3 a ve b katlarında ortaya çıkarılan ortak duvarlı , tek ya da ara duvarlarla bölünmüş iki odalı uzun ev ya da megaronsu yapılardan oluşan ETÇİ yerleşimi aynı zamanda Batı Anadolu'nun geleneksel mimarî tarzını da temsil etmektedir (Resim: 3). Konut olarak kullanılan ve ortadaki bir avluya açıldığı anlaşılan radyal planlı yerleşimin üst örtü sisteminin de düz damlar şeklinde yapıldığı saptanmıştır. Bu tür mimarîye sahip yerleşim modelleri ETÇİ döneminde Limantepe, Troya, Baklatepe, Beşik-Yassitepe ve Demircihöyük gibi yerleşim alanlarında da görülmektedir. Yassitepe Höyüğü ETÇİ yerleşiminde büyüklük ve yayılım tarzı açısından kent oluşumu için gerekli mimarî ve ekonomik nedenlerin henüz oluşmadığı anlaşılmaktadır. Bu tür ETÇİ yerleşimlerine adalarda Thermi⁴, Poliochni⁵ ve Emporio'da⁶

4 Lamb, W. 1936, *Excavations at Thermi in Lesbos*, Cambridge, Plan 2-3.

5 Tine S.1997, "Poliochni: Problemi di urbanistica e demografia," (Ed. C. G. Doumas - V. La Rosa.), *E Poliochne kai e Proïme Epoche tou Chalkou sto Boreio Aigaiο, Atina*; 226-227.

6 Hood S.1981, *Excavations in Chios 1938-1955*, Vol.I, Oxford, 114, 118.

rastlanmıştır. Yassitepe Höyüğü ETÇ dönemi evleri radyal plana uygun olarak arka duvarlarının bir sur duvarına dayandığı düşünülmektedir. Ancak bugüne kadar yerleşimin küçük bir bölümü kazıldığı için savunma sistemine ilişkin herhangi bir bilgiye sahip değiliz. Günümüze sağlam mimarisiyle ulaşan IC3 b katı ve dar bir alanda sondaj açmasından elde edilen bulgulara göre IC3 c-h tabakaları Kumtepe Ib ile çağdaş ETÇI-Kalkolitik geçiş sürecini temsil etmektedir. IC3f’den elde edilen CO14 tarihleri de bu durumu kanıtlamaktadır. Önümüzdeki kazı döneminde sondaj açmasındaki çalışmalarımız ETÇ öncesi süreci ve Yassitepe alanı ile Yeşilova Höyüğü merkezi arasındaki kültürel ilişkiyi daha iyi ortaya koyacaktır.

Kazı çalışmaları sonunda 100 envanterlik, 54 etütlük eser İzmir Arkeoloji Müzesi’ne teslim edilmiştir.

SOSYAL PROJELER

Eğitim ve sosyal sorumluluk projeleri kapsamında Temmuz ayında “Yeşilova Höyüğü’nde Arkeoloji Eğitimi ve Zamana Yolculuk “ adı altında bir eğitim programına başlanmıştır. Bu amaçla İzmir’in farklı yerlerinden gelen 7-10 yaş grubuna ait öğrenciler kazı ekibinin misafiri olmuş ve 3’er günlük eğitim programlarına katılmıştır.

Yeşilova Höyüğü’nde 2013 yılında Ege Üni. Coğrafya Bölümü ile bir TÜ-BİTAK projesi gerçekleştirilmiştir. Erişkinlere yönelik proje kapsamında 35 kişilik grup bir gün süresince çeşitli aktiviteler yapılmıştır. Ayrıca her yıl olduğu gibi bu yıl da yurt dışından gelen turist gruplarına yönelik yarım günlük bir program kapsamında da, Amerikalı çocuklu aileler kazı ve zaman yolculuğunu içeren aktivitelere katılmışlardır. Böylece Yeşilova Höyüğü farklı yaş gruplarına, yurt içi ve yurt dışından gelen ziyaretçilere yönelik projeler geliştirme yönünde önemli deneyimler sağlanmıştır.

28.08.2013 günü Yeşilova ve Karacaoğlan Mahallesi sakinlerinin, KAYED’in ve Bornova belediye başkanının katılımıyla geleneksel “4. Yeşilova Höyüğü Kahvaltısı” düzenlenmiştir. Bu aktivite ile çevrede yaşayan toplumu Yeşilova Höyüğü’nde yerel yönetimle bir araya getirerek sorunlarını

anlatabilmeleri sağlanmış, basın önünde Yeşilova Höyüğü'nde bu yıl yapılan çalışmalara ve elde edilen sonuçlara ilişkin bilgi verilmiştir.

2013 yılında Yeşilova Höyüğü ile ilgili olarak 8 ayrı makale ve yazı yazılmış ve bunları 5'i basılmış durumdadır.

KORUMA ÇALIŞMALARI

Yeşilova Höyüğü'nün II ve VI No.lu alanlarındaki kalıntıların korunması için iki ayrı çatı projesi hazırlanmış ve koruma kurulu onayından geçirilmiştir. İzmir İl Kültür Müdürlüğü kuruldan onaylı çatı projesini yaptırmayı üslenmiş, bu amaçla ödenek için İl Özel İdaresi'ne ve Valiliğe başvuruda bulunmuştur (Resim: 7).

Bu yıl da geçici koruma için Yeşilova Höyüğü'nde ortaya çıkarılan kalıntıların üzerleri örtülmüş, açma kenarları kapatılarak yağmur suyu tahribatını azaltmak için açma kenarlarına içi toprak dolu çuvallar koyulmuş, kesitler örtülmüştür.

VI No.lu alan Yassitepe'deki ETÇ mimarî kalıntılarını koruyabilmek için 2012 yılında başlanan geçici çatı projesinin inşasına devam edilmiştir. 2012 yılında bir bölümü yapılan çatının 2013 yılında önemli bir kısmı tamamlanmıştır. Böylece bugüne kadar kazılan ve önümüzdeki yıllarda kazılması planlanan alanın tamamı çatı ile koruma altına alınmıştır. Böylece kalıntıların gelecek kuşaklara sağlam aktarılması hedeflenmiştir.

Yeşilova Höyüğü'nün batısına yapılan Yeşilova Höyük Parkı'na, Yassitepe ve Yeşilova Höyüğü alanlarına İngilizce -Türkçe "bilgilendirme", "kültür ağacı" ve "yön levhaları" konmuştur. Böylece sayısı sürekli artan ve her hafta randevu ile gelen grupların, kazı alanı dışından alanı görmeye çalışan ziyaretçilerin alan hakkında bilgi edinebilmeleri kolaylaştırılmıştır.

KAZI EVİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Yeşilova Höyüğü kazı alanına bitişik konumda bulunan kamu arazisine "Bornova Belediyesi Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi" adı altında bir ya-

pının inşasına 2012 yılı sonunda başlanmıştır. Binanın tamamına yakın kısmı bitirilmiş, son düzenlemeler yapıldıktan sonra 2013 yılı Aralık sonuna kadar teslim edilmesi planlanmıştır.

Türkiye’de ilk kez ve üstelik tümüyle Bornova Belediyesi tarafından yapılan Sergi Binası, Kazı Evi ve Neolitik Köy’den oluşan “Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi” ile Yeşilova Höyüğü kazı çalışmaları modern bir kazı evine kavuşacaktır. Yeşilova, tarih öncesi sergilemenin yapılacağı, tarihi yaşayarak öğrenebilecekleri aktif bir kazı alanına dönüşecek, kazı alanı kentin turizmine açılacaktır (Resim: 8).

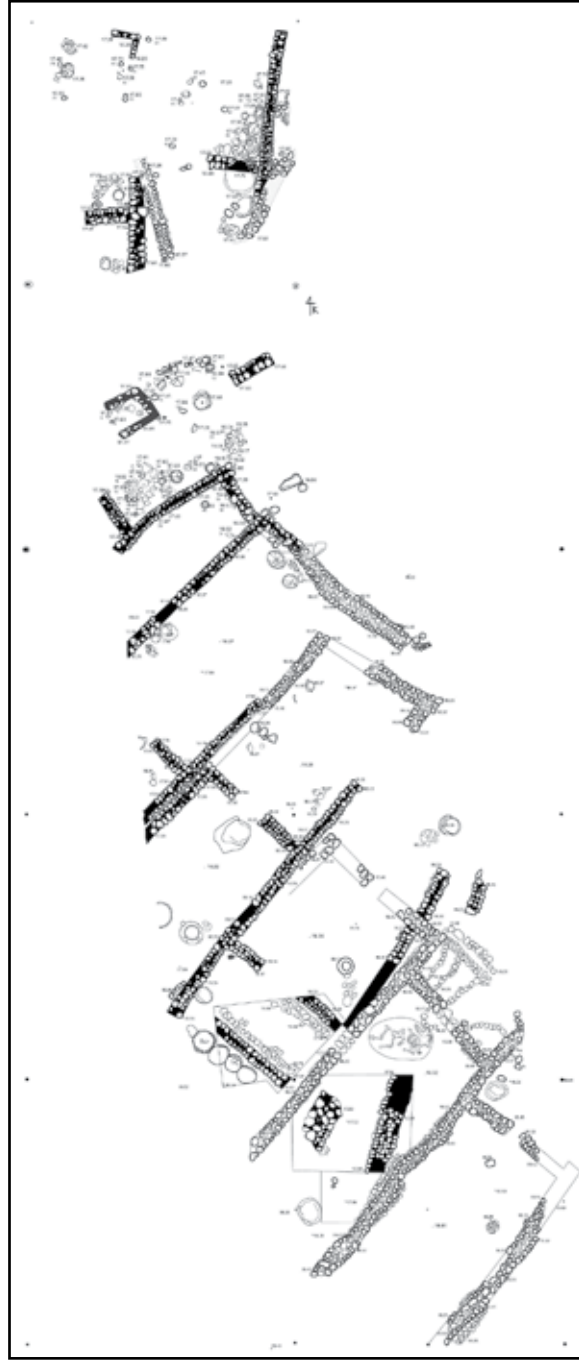
Bitirilmekte olan binanın kullanımına, sergilerin niteliğine, yapılacak aktivitelerden, personel alımına kadar birçok faaliyete ve kazının desteklenmesine yönelik olarak, genel müdürlüğün görüş ve önerileri doğrultusunda Bornova Belediyesi ile kazı başkanlığı arasında bir protokol yapılmıştır. Böylece kazının en az beş yıl süresince tüm temel ihtiyaçları karşılanmış, kent tarihi ve kültürü için önemli bir tesis kazanılmıştır.

Resim 1: Yeşilova Neolitik mimari.

Resim 2: Geç Neolitik yapı kalıntıları.

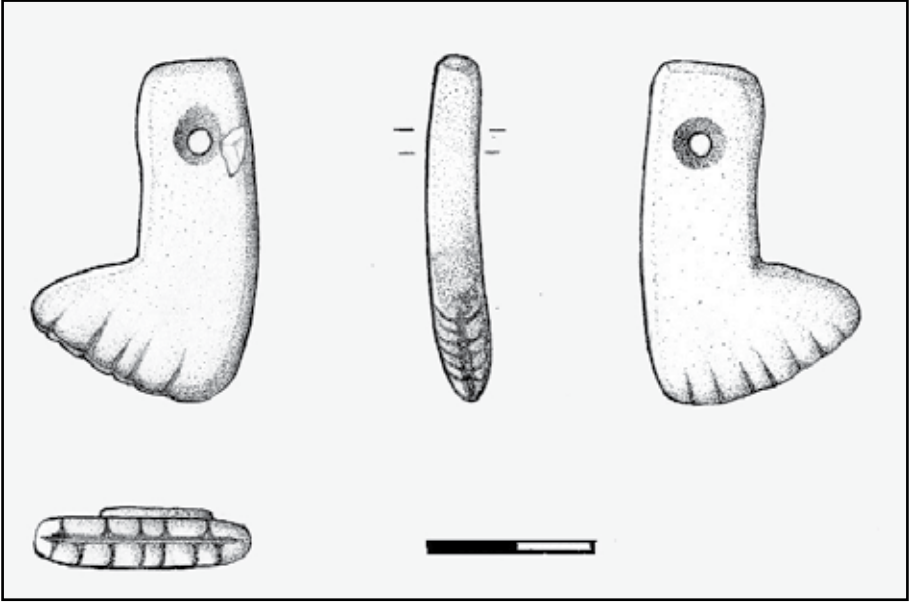
Resim 3: Yassitepe ETC planı.

Resim 4: ETÇI çanak çömleği.

Resim 5: Yassitepe sondajı.

Resim 6: ETÇI ayak şeklinde taş mühür.

Resim 7: Yassitepe çatı örtüsü.

Resim 8: Ziyaretçi merkezi ve kazı evi.